

EL IMPARCIAL REUSENSE

Este diario de noticias, que ostentaba el modesto lema Eco de la opinión de la prensa, salió en 1883, y como el anterior se imprimía en la Imprenta Reusense.

DIARIO DE LA NOCHE

Telegramas y noticias de la noche. Se publicaba todos los días. Apareció al caer de la tarde del 5 de Noviembre de de 1883. Se imprimía en casa Navás.

LA VEU DEL CAMP

Era mensual y eco de la «Associació Catalanista de Reus». Salió en 1885 y se imprimía en casa Sabater. En sus tomos aparecen trabajos literarios firmados por los malogrados escritores Eugenio Mata y Miarons, Mariano Fonts Fortuny y de Isidoro Frías, hijo de Cambrils. A más del venerable patriarca catalanista D. Bernardo Torroja, y del elegante

publicista D. Joaquín Borrás y March, que fué el que le dió el título, y otros reusenses.

DIARIO DE REUS Y SU COMARCA

Este periódico político *defensor de los intereses de Cataluña*, que se imprimía en casa Sabater, vino al estadio de la prensa en 4 de Mayo de 1886 y en 14 del mismo mes y año cambió su primer título por el de:

LA CORRESPONDENCIA DE REUS

Siendo su director en jefe D. José Ferrer Folch, en aquel entonces corresponsal telegráfico y postal de *El Liberal*, de Madrid, *El Noticiero Universal*, de *La Correspondencia de Valencia*, y de otras publicaciones.

Habiéndose retirado el Sr. Ferrer de la redacción de este periódico á mediados del año 1893, desmereció tanto del favor del público esta publicación, que desapareció del estadio de la prensa en 31 Diciembre del mismo año.

Francisco Gras y Elias.

(Se continuará).

CATALANISME Y FELIBRIGE

Els primers monuments de las llengüas neo-llatinas ó románicas sortiren á la llum ab una mena de tímidesa vergonyosa. Els autors, ab tot y destinar sos escrits á un cercle molt reduhit de llegidors, se creuhen obligats á demanarlos dispensas per llur ignorancia del llatí, el parlar etern de la sapiencia. En Gonzalo de Berceo, el modest clergue de Sant Millán de Susso, comensa els poemas místichs, endresats á honor dels seus compatriotas qu'havian arribat á sants, ab aquestas paraulas:

Quiero fer una prosa en roman paladino
En qual suele el pueblo hablar á su vecino
Ca non so tan letrado por fer otro latino (1).

Un catalá, com ell sols conegut por un nom topomíich, en Guillem de Cervera, inicia uns ingenuus proverbis ab el vers:

Si tot lati non say en G. de Serueyra... (2)

Podrían multiplicarse els exemples d'aquesta recansa dels primitius homes de lletras, obligats pels seus pochos estudis á usar el llenguatge del poble; però lo realment curiós es que'l fet se repeteix al regenerarse las literaturas per un retorn cualsevol de ci-

vilisació y l'indici verdader de que'l resorgiment es un fet es troba en que'ls literats deixan de considerar com á inferior la propia llengua enfront de la oficial ó sabia.

En Jansemin ó Jasmin, al compondre en el seu gascó natal unas poesías, al istil del any 30, diu al que las dedica:

..... ma muzo campagnado,
Al noum del puple qu'aymes tant
T'offro lous bèrs *patoués* que fay pareche oungan;

y, com si no n'hi hagués prou ab aixó pera demostrar la fondaria dels seus coneixements y la delicadesa dels seus gustos, titula sen recull de versos «Las papillotos de Jasmin, coiffur» (1835), advertint que papihoto ó papilloto es el paperet que's posa entortolligat ab els cabells perque s'arriassin. Las tals papillotos son, en sa majoria, declamacions buydas y pretenciosas á la Llibertat, la Patria y la Revolució, fent costat á algunas conversas de mercat y de taberna ab pretensions de naturalisme. Per fi, el tal Sr. Jasmin, barber d'Agen, admirador de Béranger, pera demostrar que *anche io son pittore*, fa versos en francés, dedicantlos al patriarca de la *grivoiserie*, á qui diu:

Tu n'entends point mon vulgaire langage.

Y an aquest home, que's dolia de no poguer ma-

(1) Vida del glorioso confesor Sanoto Domingo de Silos.

(2) Cancioner dels comtes d'Urgell á la Biblioteca Nacional, de Madrid.

nejar la llengua de Molière y que considerava els parlars occitans com á vulgars *patois*, els joves felibres de Fontsegugne li anaren á portar el testimoni d'una admiració ignoscent, el tractaren de regenerador d'una literatura y de precursor de futuras grandesas; naturalment, els va mirar ab llástima, se va posar á riure y va encarregar que'l deixessin tranquil á casa seva.... La decepció fou grossa; servia pera demostrar que la regeneració del provensal estava en la consciència de tots y que si aquells versos agradavan era perque no n'hi havia d'altres. En Jasmin havia consentit en publicar alguna cosa seva en el recull «Li Prouvençalo» (1852); semblava donchs, indicadíssim pera posarse al devant d'un moviment principalment eixit d'aquell llibre, quin colaborador més vell era En Jasmin; en lloch de donarlos aquesta satisfacció, els va deixar com á única herència un sistema ortogràfic, molt poch modificat per en Roumanille y que, com diu molt be el Sr. Aladern (1), es un dels principals inconvenients pera la fusió dels dos grans regionalismes occitans, el cispirenaych y el transpirenaych.

Dihem sols... un dels principals inconvenients... perque lo qu'impedirà en definitiva tan desitjada unió, es la distinta mentalitat dels dos pobles germans, distinció ben visible en els regionalismes corresponents: el de Provensa, essencialment literari y tradicional; el de Catalunya, inseparable de la vida social y política, progressiu y individualista.

Sols cal comparar als precursors d'abdós moviments; á dretas hem presentat á En Jansemin en son verdader aspecte y tothom sap qui eran els primers literats catalans moderns, els que renovaren els Jochs Florals y que, al renovar ab ells recorts de passadas glórias, no'ls pogueren pas separar dels recorts de grans desgracias, atribuint las verdaderas responsabilitats als qui las causaren.

En cambi, En Mistral s'ha pogut doldre, ab paraulas prou claras, de las terribles derrotas albigezas, del retrocés imposat á la cultura per aquella segona invasió de barbres; ha pogut enlayrar els seus somnis, més polítichs que literaris, en cansons inflamadas d'entusiasme, sense sentir per resposta més que veus isolades; ha tingut la tristesa de veure interpretats els arguments dels seus poemes y'ls símbols de sas cansons contra ell y contra la seva causa, sense ferli nous adeptes.

Auguste Fourès, el cantor de «La segadora negra», es mort; el seu esquelet, dret dins la fossa, mira al Orient á través del immens pa de terra y no veu pas venir l'aurora desitjada; Laurent Tailhade y Paul Rey, casi llibertaris; Gastón Jourdanne y

Clovis Hugues, els candidats de la colla Audenca pel càrrech de capoulié; Marius André, corrent món com á cónsul de la nació francesa y somniant el retorn dels papas á Avinyó; tants y tants altres federalistas, dispersos y mal avinguts... es de teme que may arribarán al nacionalisme; y'l felibrige quedarà com un simpátich organisme literari, piados conservador las costums de la terra y... res més... tal com desitjavan els felibres de París, per boca del difunt Pierre Laffitte, qu'a horas d'are deu gosar las delicias del paradís positivista al costat d'Auguste Comte, son mestre.

Y es qu'els felibres, primer que llemosíns, dufinesos, gascons ó poitevins, son francesos. En Felix Gras, un dels capouliés, sintetisá en un tercet aquesta idea:

Ame moun vilage mai que tou vilage,
Ame ma Prouvenço mai que ta prouvinço,
Ame la Franco mai que tout.

Per aixó, cuan els felibres s'ho mereixen el govern francés els hi dona creus y condecoracions y'ls fa de la Legió d'honor. En 1897, Félix Faure, alashoras President de la República, assistí á casi totas las festas de la Santo Estelo, qu'altres vegadas ya ha vist en la presidencia de sas entauladas á ministres y senadors, encarregats de durlos el *placet* gubernamental.

Quedem, doncs, en que'ls llibres provensals seguirán duhen molts anys encare la traducció francesa *en regard*; quedem en que l'actual capoulié no haurá de trobar may incompatible aquest càrrech ab el que desempenya dins del cos d'enginyers militars francesos.... Mentres qu'aquí se forma procés als que's permeten assistir á uns jochs florals en unas alturas montanyencas abont la puresa del ayre ofega las impuresas de la política.

Potser un nacionalisme com el qu'alena entre nosaltres no té rahó de ser en terra francesa... qui sap! Però, existint divergencias tant grans, val més no somniat impossibles alianzas.

Are, la germanor qu'ha d'existir entre'l dos pobles directament hereus d'aquella ànima llatina qu'ha fet brotar en las dauradas costas del Mar Interior totas las hermosuras del pensament, aquesta germanor, que no han pogut trencar las diferencias d'estat, ni las montanyas interposadas, no desapareixerá en els sigles dels sigles.

Victor Oliva.

(1). Suplement de "Joventut" dedicat al cinquantenari del Felibrige.